

TEGEN DE KWAKZALVERIJ

REDACTIE-ADRES: J. Th. Balk, Keeverberg 54, Amsterdam-Z.

Opggericht 1 januari 1881

VERBAZINGWEKKEND

EEN VERBAZINGWEKKENDE UITLATING deed de Groningse hoogleraar prof. F. H. L. van Os tegenover een verslaggever van De

Volkskrant. „Ik heb die zaak van de kruidendokter nauwelijks gevolgd. Als zodanig heb ik er geen interesse voor”. Aldus de hoogleraar, die geen televisie-toestel bezit, maar die, nemen wij aan, toch wel kranten leest.

Wij twijfelen er aan of de hoogleraar werkelijk zulk een vreemde in Jeruzalem is. Zou hij inderdaad niet weten dat wat Van de Moosdijk deed niet anders was dan kwakzalverij van het zuiverste water? En dat het die Brabantse „Raspoetin” om de verdiensten ging en nergens anders om? Het zou met de reputatie van een wetenschapsman als prof. Van Os beter overeen gekomen zijn wanneer hij zich wat meer gedistantieerd had van het verschijnsel - Van de Moosdijk en diens optreden gebrandmerkt had. Voor dat verschuilen achter het feit, dat de hoogleraar geen televisietoestel heeft, kunnen we maar weinig bewondering koesteren.

Prof. Van Os, dat dient er duidelijkheidshave wel bij te worden gezegd, is voorzitter van de Nederlandse Vereniging van Kruidentuinen. „Zijn niveau is kennelijk te hoog voor het pakketje kruiden waarmee een eenvoudig koopman in het zuiden des lands een bloeiende handel opbouwde, die prompt weer de vernieling inging”, constateert ironisch in De Volkskrant Jacques de Jong.

Van die Nederlandse Vereniging van Kruidentuinen is de firma De Nijs te Lunteren, leverancier van Van de Moosdijk, lid. Prof. Van Os, die te Groningen Farmacognosie en de Galenische Farmacie doceert, heeft de kruiden van Van de Moosdijk onderzocht. Hij vond dat ze van goede kwaliteit waren. . . .

Meer over de zaak Van de Moosdijk leest men op blz. 21 en 22.

Onbevoegden kunnen moordenaars worden

door Dr. Jac. J. de Jong

AAN DE VOORBEELDEN van door kwakzalvers veroorzaakt onheil van mijn collega A. P. N. de Groot in dit maandblad van februari 1969 kan ik nog het volgende voorbeeld toevoegen.

Een kind, lijdende aan diabetes mellitus, was goed gereguleerd met dieet en insuline. Maar blijkbaar vonden de ouders de inspuitingen met insuline bij hun kind een bezwaar en wilden ervan af. Daarom raadpleegden zij buiten mij om een kwakzalver, die zei, dat insuline nonsens was, dat de ouders het dus konden weglaten en dat het kind geen dieet meer behoefde te houden.

Het gevolg van dit „advies”, waarvoor de ouders de kwakzalver veel moesten betalen, was, dat het kind binnen een etmaal, waarin men de inspuiting met insuline gestaakt had, wegens zéér ernstig diabetisch koma in levensgevaarlijke toestand moest worden opgenomen in het Academisch ziekenhuis, van welks geneeskundige afdeling ik toen chef de clinique was. Ik was na-

tuurlijk zéér verbaasd toen mij de opneming van het kind wegens koma gerapporteerd werd, omdat ik het slachtoffer al jarenlang behandeld had en het in die vele jaren nooit een praekoma of koma had gehad, steeds in goed diabetisch evenwicht had verkeerd. Maar al spoedig kwam de aap uit de mouw. Dank zij de inspanning bij dag en bij nacht van de assistent-geneesheren kon het leven van dit kind behouden worden.

Ik heb toen de ouders over hun wangedrag niet berispt, omdat mij duidelijk geworden was, dat zij begrepen hadden, dat zij het leven van hun kind in de waagschaal hadden gesteld door met negeren van alles wat ik als arts voor het kind gedaan had naar een gewetenloze kwakzalver te gaan. Wel bracht ik hen onder ogen, dat zij nu hadden ervaren, dat artsen een beter inzicht in ziekten hadden dan de kwakzalver, die zij in hun domheid geraadpleegd hadden. Leiden, 13 maart 1969.

Nog meer voorbeelden

HIERBOVEN DRUKKEN WIJ het welsprekende relaas af van dr. Jac. J. de Jong te Leiden over zijn ervaring met door kwakzalvers veroorzaakt onheil. In zijn hoofdartikel van de vorige maand onder de titel „Levensgevaarlijk” heeft de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij, de heer A. P. N. de Groot, arts, degenen, die de enquête onder de huisartsen hebben geleid, in gebreke gesteld omdat zij de vraag naar nadelige gevolgen van het optreden van kwakzalvers

niet naar behoren hebben uitgediept. Dáár nu had men, ter waarschuwing van het publiek, ten faveure van de volksgezondheid, méér van moeten weten.

Gaarne zullen wij in de kolommen van ons blad plaats inruimen voor diegenen onder onze lezers, die uit persoonlijke ervaring voorbeelden kennen van de kwade gevolgen van het raadplegen van een kwakzalver. Het kwaad van de onbevoegden kan niet duidelijk genoeg aan de kaak worden gesteld.

Wetenschappelijk niet-verantwoorde gezondheidsbemoeyenis is KWAKZALVERIJ

HUISARTS wordt niet genoeg geconfronteerd met schadelijk werk van paranormale genezer

MIN OF MEER genezen van een ziekte heeft de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij dokter A. P. N. de Groot een verslaggever van De Telegraaf, de heer Henk de Mari het een en ander verteld naar aanleiding van de enquête onder de huisartsen over de paranormale genezers. In een uitgebreid artikel in het vorige nummer van ons maandblad hebben onze lezers kennis kunnen nemen van het standpunt van de heer De Groot.

Aan het uitvoerige artikel, dat op 1 februari in De Telegraaf verscheen, ontlenden wij de volgende passages.

„Die indolente huisartsen...” zegt dokter De Groot, „Ze weten niet wat zij doen of zeggen. Als ze goedvinden dat hun patiënten naar onbevoegde genezers lopen, geven ze die kwakzalvers een vrijbrief om te zeggen: nou, zie je wel hoe goed ik ben, ik werk samen met die en die dokter.

De dokter zelf stuurt mij zijn patiënten. Het vreselijke gevolg is, dat de kwakzalvers een betere naam dreigen te krijgen dan zij verdienen en dat er mensen eerst naar de kruidendokter, masseur of paranormale genezer stappen, voordat zij bij hun eigen huisarts aankloppen. „Hoe wáár de inhoud van dat onderzoek ook mag zijn”, zegt hij, „de publikatie ervan is regelrechte kwakzalverij, wetenschappelijk niet verantwoord en zij speelt alleen de kwakzalvers maar in de kaart.”

Aspirine-advertenties

OOK FABRIKANTEN DIE regelmatig adverteren met davitamon, infra-killampen, hoogtezonnen of aspirine, bestempelt de heer De Groot tot kwakzalvers. „Laat de dokter voorschrijven wat je voor je gezondheid moet doen”, stelt hij. „Te veel vitamines, te veel aspirine, te veel hoogtezoon kan allemaal gevaarlijk zijn. Elk jaar worden er enige honderden mensen in ziekenhuizen opgenomen voor maagbloedingen, veroorzaakt door het gebruik van aspirinehoudende medicijnen.”

„De huisarts vervolgde de heer De Groot, wijzend op zijn eigen ervaring, wordt niet genoeg geconfronteerd met het schadelijke werk van de paranormale genezer. Hij weet er gewoon te

weinig van om een goed oordeel te vellen. En daarom zou hij ook veel voorzichtiger moeten zijn.”

Dokter De Groot is snel tot tegenactie overgegaan. Binnenkort verschijnt er een brochure van zijn vereniging, waarin alle soorten kwakzalvers oog in oog komen te staan met het kwaad dat zij, of hun vaders, nu of een tijdje geleden, hebben uitgesproken.

Twintig vreselijke voorbeelden

DE BROCHURE ZAL zo'n twintig vreselijke voorbeelden bevatten, waarin de magnetiseur, para-psycholoog,

Patiënten gingen naar kwakzalver en... † † †

kruidendokter, kankertante, kindjevoorspelster en meer van dat volk, heeft gefaald. Enkele voorbeelden:

- *Patiënt met ernstige maagkwaal gaat naar een kwakzalver. Deze masseert hem zó hard op de buik, dat patiënt gillend thuiskomt en korte tijd later de geest geeft. Tijdens proces zegt getuige-deskundige, dat patiënt zonder die traumatische massage nog in leven zou zijn geweest.*
- *Een onbevoegde genezer behandelde een patiënte met huidkanker ruim anderhalf jaar met vreemde tabletten. Hij garandeerde haar genezing. Patiënte stierf echter jammerlijk.*
- *Een jonge vrouw met borstkanker werd door chirurg operatie en nabestraling aangeraden. Maar zij wendde zich tot een bekende kwakzalver. Deze vertelde haar, dat zij helemaal geen kanker had, maar een lief, goedaardig gezwelletje. Hij zou haar gemakkelijk hiervan af kunnen helpen. Hij hield woord: na een paar maanden legde de vrouw het moede hoofd voorgoed ter ruste.*
- *Patiënt met pas genezen maagbloeding stelde zich onder behandeling van een onbevoegde, die hem tegen zijn nog bestaande*

maagpijn een of ander aspirinehoudend middel gaf. Prompt volgde een nieuwe maagbloeding.

Twintig zeer tot de menselijke verbeelding sprekende voorbeelden, waarbij in tien gevallen een patiënt zijn uitstapje naar de kwakzalver met de dood moest bekopen.

In de andere gevallen werden de ziekten waaraan geleden werd, alleen maar ernstiger.

Ingebeelde ziekten

DOKTER DE GROOT: „Ik heb twintig voorbeelden gegeven, maar ik kan er wel tweeduizend noemen. Onze wereld is vergiftigd door kwakzalvers, ondeskundige masseurs etc. Het is onbegrijpelijk, dat zoveel huisartsen zich daarvan niet bewust zijn.”

„Toch ben je tegenwoordig niet zómaar erkend kwakzalver. De kwakzalvers hebben een bond, waarvan je pas lid mag worden, als je kunt aantonen, dat vijfendertig procent van je klanten door de bank genomen geneest. „Elke dokter weet, dat ongeveer vijfendertig procent van zijn patiënten lijdt aan ingebeelde ziekten. Dat zal bij de kwakzalvers niet anders liggen”, zegt de heer De Groot. „Het „genezen” van een ingebeelde zieke zou dus de toegang verlenen tot het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.”

Dokter De Groot kan er zich bijzonder over opwinden. Vooral het feit, dat „dood door schuld” zeer moeilijk te bewijzen is in de kwakzalverij, doet hem pijn, aldus besluit de verslaggever zijn relaas.

Zak kruiden voor 74.000 fr.

IK HEB TIENTALLEN klachten over Van de Moosdijk uit België met kwitanties en bewijzen, schrijft de heer M. Eerenberg uit Hilversum in een ingezonden stuk aan het Algemeen Dagblad gericht. Mijn dossier is thans 25 cm hoog. De in België betaalde prijzen variëren van 19.000 frank tot zelfs 74.000 frank voor één zak kruiden. „Niet te geloven maar de bewijzen liggen hier. Ik schaam me in dit geval Nederlander te zijn en ik geef ook alle klagers in België antwoord en geef de gevallen aan de officier van justitie door.”

WEER EEN ENQUÊTE

Gaat het publiek alleen bij wijze van „aanvulling” naar een onbevoegde?

WEDEROM EEN ENQUÊTE — maar ditmaal niet onder de huisartsen, maar onder het publiek. Eind 1967 reeds werd dit onderzoek verricht door het Nederlands Instituut voor Preventieve Geneeskunde TNO. Voor hetzelfde instituut werd de scriptie vervaardigd van het onderzoek naar de mening van huisartsen over de paranormale genezers, een onderwerp, waaraan een groot deel van het februari-nummer van ons Maandblad was gewijd.

De enquête onder het publiek geschiedde te Utrecht. Het onderzoek werd geheel volgens de moderne enquête-techniek verricht onder driehonderd personen, die men via een steekproef had geselecteerd. Een deel van de resultaten werd gepubliceerd in Ruim Zicht, het officiële orgaan van het Ned. Katholiek Vakverbond. De schrijver van het artikel was drs. E. Th. Cassee, wetenschappelijk medewerker van het Instituut voor Preventieve Geneeskunde.

UIT HET ONDERZOEK bleek, dat 12 pct. van de Utrechtse bevolking van 21 tot 65 jaar wel eens naar een onbevoegde genezer was geweest. Voorts is gebleken, dat van degenen die nog nooit naar een onbevoegd genezer zijn geweest, ongeveer dertig procent zich kan voor stellen ooit eens naar zo iemand toe te zullen gaan. De ondervraagden stonden iets vaker positief dan negatief tegenover onbevoegde genezers.

Tegenhouden

ONGEVEER DE HELFT van de 300 ondervraagden vond het goed dat er kruidendokters en magnetiseurs zijn. Minder dan de helft meende, dat men zoveel mogelijk moet proberen de mensen tegen te houden als ze naar zo'n genezer willen gaan. Het instituut concludeert, dat, hoewel de meningen niet eensluidend waren, er nogal wat sympathisanten voor de onbevoegde genezers zijn.

Het onderzoek heeft duidelijk gemaakt, aldus drs. Cassee, dat degenen die zich voor adviezen tot kruidendokters wendden, niet meer sympathie hebben voor deze genezers dan degenen die er niet heengaan. Sympathisanten en „gebruikers” vormen dus verschillende groepen.

Twaalf procent van driehonderd ondervraagden leverde voor de enquêteurs dus zoiets als 36 personen op, die wel eens bij een onbevoegde zijn geweest. Nu is voor een enigszins steekhoudend onderzoek het getal van 36 personen veel te klein om enig inzicht in de aard van de materie te krijgen. Wat heeft het Instituut toen gedaan? Het heeft de beschikking kunnen krijgen over de patiëntenkaarten, die onbevoegde genezers, leden

van de Ned. werkgroep van Praktizerende Genezers aanleggen. Dit zijn uiteraard nogal subjectieve gegevens, maar het Instituut voor Preventieve Geneeskunde heeft ze toch voor zijn onderzoek willen gebruiken.

Middelbare leeftijd

ZO KWAM UIT deze kaarten vast te staan — en we hebben nu kennelijk Utrecht-stad verlaten — dat de patiënten van „deze genezers” vooral gezocht moeten worden onder mensen van middelbare leeftijd, vrouwen en mensen, die in forensengemeenten en kleine steden wonen.

Dat zullen dan wel „deze genezers” zijn — dat wil zeggen al degenen, van wie men de beschikking kreeg over de patiëntenkaarten. In het geheel zijn er naar de schatting van drs. Cassee zo'n 500 tot 1000 onbevoegde genezers in ons land — een schatting die, menen wij, aan de lage kant is.

Uit de patiëntenkaarten blijkt dat de patiënten in het algemeen mensen zijn, die tobben met aandoeningen, waarvan zij al langer dan een jaar last hebben. Het zijn vooral lijdens aan

Mag men afgaan op dit soort patiëntenkaarten?

psychosen en neurosen, aandoeningen van het zenuwstelsel en zintuigen en aandoeningen van het bewegingsapparaat, zoals reuma. Opvallend was dat de aandoening vaak helemaal niet aantoonbaar was. Het verband tussen de klachten van de patiënt is vaak moeilijk aan te tonen. Bij aandoeningen waarmee men naar een magneti-

seur ging kwamen acute gevallen niet of nauwelijks voor.

Conclusie: aanvulling

ZOWEL UIT DE soort ziekten waarmee men zich tot onbevoegde genezers wendde als uit de lange tijd die in het algemeen verstreken was tussen het eerste gewaar worden van de klachten en de gang naar de magnetiseur of de kruidendokter, kan volgens het Instituut voor Preventieve Geneeskunde worden opgemaakt dat men de hulp van deze genezers niet moet zien als een alternatief, een vervanging, voor de hulp van de huisarts. Veelal is er meent het Instituut sprake van een aanvulling. (Conclusie gebaseerd op de patiëntenkaarten door de onbevoegden zelf aangelegd!... red. M.d.t.K.)

Mensen gaan niet naar een magnetiseur of een kruidendokter — aldus het instituut — omdat zij meer in deze genezers geloven dan in artsen: men gaat dus niet omdat men voorkeur heeft voor de geneeswijze van onbevoegde genezers, men gaat naar hen toe als men weet of denkt dat de medische wetenschap niet meer kan helpen. „Het is vaak de laatste strohalm waaraan men zich vastklampt,” zo besluit drs. Cassee zijn artikel in Ruim Zicht.

Afgaande op de Utrechtse bevindingen van 12 pct. van 300 geënquêteerden die naar een onbevoegde stapte heeft drs. Cassee verondersteld dat, mocht dit percentage representatief zijn voor het gehele land, vele honderdduizenden Nederlanders wel eens door een kruidendokter of magnetiseur zijn behandeld. Vandaar nogal alarmerende krantenkopjes zoals „Honderdduizenden roepen (tegenwoordige tijd!) hulp van magnetiseurs in” (Friesch Dagblad).

Adresverandering

Verzuim niet bij adresverandering even de wijziging mede te delen aan het correspondentieadres Oranjestraat 6 te Hilversum! Dan behoeft U niet bevreesd te zijn één nummer van dit interessante maandblad te moeten missen.

Medische vragenrubrieken bestrijden kwakzalverij

OVER MEDISCHE vragenrubrieken lopen de meningen sterk uiteen. Vooral ook omdat ze vaak gelezen worden met een ongezonde belangstelling voor bepaalde intimiteiten. En — omdat men zijn medische problemen aan zijn huisdokter dient voor te leggen. Toch kunnen ze, op de keper beschouwd, ook hun bijdrage leveren om te voorkomen dat iemand zijn heil zoekt bij de kwakzalver. Bovendien zijn er kleine ongemakken, waarvoor men geen beroep hoeft te doen op zijn huisarts — maar men moet toch er wel iets van weten. Méér informatie kan de onwetenden uit de klauwen van de kwakzalvers houden. Aan dr. Pereira d'Oliveira vroeg de Nieuwe Rotterdamse Courant onlangs naar haar ervaringen met een medische vragenrubriek.

Deze Bussumse huisarts heeft zeventien jaar een medische vragenrubriek geleid. Zij heeft ook boekjes geschreven over vrouwenproblemen en huidverzorging. Het volgende is aan dit artikel in de N.R.C. ontleend.

DR. PEREIRA heeft ooit gemeend dat je in een weekbladrubriek je naam als arts toch wel te grabbel gooit. Deze opinie heeft ze echter, toen ze door omstandigheden zelf vragen van lezers ging beantwoorden, spoedig herzien. Haar nu jarenlange ervaring met een rubriek, die veertig tot honderd brieven per week opleverde, heeft haar duidelijk gemaakt dat de „papieren” dokters nodig zijn. Als motief voor hun briefconsulten gaven haar lezers o.a. op: „ik ben bang voor mijn huisarts”, „hij is zo kortaf”, „hij is altijd zo vaag”, „hij luistert niet” „hij woont zover weg” en ook: „mijn huisarts is ouderling in hetzelfde dorp en ik geener me voor hem”. Een klein percentage vraagstellers was het slachtoffer van medische enormiteiten van hun huisarts. Als de patiënt vanwege een conflict met de eigen dokter zich tot mevrouw Pereira wendde, deed zij haar best de goede relatie te herstellen.

Besnijder in Canada

VEEL NEDERLANDERS in het buitenland blijken weinig vertrouwen te hebben in een vreemde arts wiens taal zij onvoldoende kennen. Brieven uit de jungle van Afrika getuigden daarvan maar ook vele vragen van landgenoten in Canada. Het is in Canadese ziekenhuizen namelijk gewoonte de pasgeboren jongetjes te besnijden, omdat is aangetoond dat besneden mannen geen baarmoederkanker bij hun vrouw veroorzaken. Immigranten die niet van dit gebruik op de hoogte waren, bleken door de ontdekking geschokt en schreven dan om uitleg naar Nederland.

De medische vragenrubrieken worden veel gelezen door snuffelaars op

zoek naar intimiteiten. Dr. Pereira moest hen dikwijls teleurstellen, want slechts tien procent van de ingezonden vragen werd voor publikatie geschikt geacht. De overige problemen werden per brief beantwoord. Soms maakte iemand het wel te bont, zoals de vrouw die in één brief drie vragen stelde over zichzelf, twee over de kwalen van haar schoonmoeder en nog een over de voet van de buurvrouw. Volgens mevrouw Pereira zou er onder de vragenrubrieken een bon moeten staan waarmee de abonnees hooguit eenmaal per jaar een vraag mogen inzenden.

Tegen mierebeten

TOT DE taak van een „papieren” dokter rekent dr. Pereira het stelling nemen tegen misbruik van geneesmiddelen, te veel roken en onverstandige voeding, en onzinnige vragen moeten onzinnig worden beantwoord, vindt zij. Berichten over succesvolle toepassing van volksgeneeskunde heeft ze aandachtig verzameld en eventueel aanbevolen. Mierebeten bijvoorbeeld verdwijnen snel als ze met weegbreebladeren worden gewreven. Dus geen halfuur zoeken naar een apotheek, maar ter plaatse eerste hulp verlenen. Deppen met een watje in petroleum gedrenkt doet wonderen voor winterhanden en -voeten en een tortelduifje in huis doet exzeem verdwijnen. Ongelofelijk, maar volgens getuigenissen waar.

Kwakzalverij mag de rubriek niet binnensluipen, de vragen moeten derhalve altijd door een medicus worden beantwoord en niet door een leek met een medische encyclopedie.

Een nadeel van de vragenrubrieken is dat het meestal een kleine week duurt voor de vraag bij de arts in huis komt. Zo ontving dr. Pereira eens op

zaterdag een brief van een vrouw die bepaalde verschijnselen beschreef en haar vroeg of zij bezoek aan een arts nodig achtte. Het betrof een alarmrend geval van kanker. Mevrouw Pereira adviseerde telegrafisch er onmiddellijk werk van te maken en de vrouw werd dezelfde dag nog opgenomen. „Je krijgt grijze haren van zorg voor mensen die je nooit gezien hebt”, zegt dr. Pereira.

Vertrouwen in het advies

MEDISCHE VRAGENRUBRIEKEN

moeten volgens dr. Pereira d'Oliveira worden ondertekend. Dan weet het publiek dat er een deskundige achter staat, wat het vertrouwen in het advies bevordert. „Als de patiënt niet meer voor honderd procent in de arts gelooft, kan hij voor 25 procent al niet meer geholpen worden”.

Een curieus document dat deze „papieren” dokter uit haar lange praktijk heeft overgehouden luidt als volgt: „Ik wau u us fraage, al jaare jeuk in de Ore, crabbe geen gebreek, Luucvershoutjes, natte Watte, me vinger, me schaartje, zalf erin, niet help, ik ben Ra-de-loos, wat moet ik tog?” De vrije vertaling van deze brief kostte dr. Pereira enige tijd maar toen kwam er, zij het minder kernachtig in de vragenrubriek te staan: „Ik ben al geruime tijd radeloos van de jeuk in mijn oren, waarvoor ik nog geen enkel middel heb kunnen vinden.” Medische voorlichting moet eenvoudig beginnen.

DE KRUKKEN WEG

DE NEIGING VOOR het onbegrepen, schrijft vrouwenarts H. J. Versteeg in De Telegraaf, speelt ook in de geneeskunde een rol. De wondergenezingen van Lourdes worden ook door het Vaticaan met vele korrels zout bekeken. Nog nooit zijn er onder de bergen krukken die in Lourdes werden weggeworpen, de krukken geweest van een patiënt met bij voorbeeld verwoeste heupgewrichten — arthrosis deformans — waar 's ochtends een röntgenfoto die verwoesting nog aantoonde maar 's avonds na het wonder niet meer. Deze soort wondergenezingen zijn genezingen van ingebeelde ziekten.

AAN DE KAAK STELLEN VAN DE MOOSDIJK HAD GEEN SUCCES MET KORT GEDING

MR. STHEEMAN, PRESIDENT van de Amsterdamse rechtbank, heeft tijdens het kort geding door Van de Moosdijk tegen televisie-presentator Willem Duys aangespannen, de „Vuist-vechter” verweten dat hij rechtertje wilde spelen. Willem Duys was zelf zo onverstandig om, onder de indruk van wat de pleiter van de tegenpartij had gezegd, toe te geven dat zijn programma het karakter had van een rechtszaak. Dat had het geenszins. Tijdens de uitzending heeft trouwens dezelfde Willem Duys ook duidelijk laten blijken, dat het goed zou zijn wanneer de zaak eens door de rechter werd bekeken.

Wat Willem Duys dan wel deed? Hij liet abjecte verkoopmethoden van een brutale kwakzalver aan de kaak stellen. Mag een televisie-presentator soms geen misstanden hekelen? Mag hij het medium televisie niet gebruiken om een maatschappelijk kwaad een duidelijk halt toe te roepen?

Vele kranten zien het ook als hun taak (en terecht!) om misstanden te openbaren. Het tegenwoordige Tweedekamerlid, mevrouw Gerda Brautigam heeft als jong journaliste eens samen met haar collega Jan Liber in het Rotterdam van voor de oorlog de helderzienden en hun kwalijke methoden op zeer kritische wijze belicht. Het ware te wensen, dat tal van kranten, die zich graag terwille van het sappige verhaaltje tot z.g. helderzienden wendden, daarbij wat meer kritische geest ten toon spreidden. Het publiek kan niet genoeg gewaarschuwd worden tegen kwalijke praktijken, waardoor de geestelijke en lichamelijke volksgezondheid worden bedreigd.

Gekruid sportorgaan wekte de lachlust

IS TEGEN DE activiteiten van Van de Moosdijk waarlijk geen kruid gewassen? Zeker niet, wanneer er dergelijke lage straffen aan hem worden opgelegd als in Den Bosch het geval was. Volgens het Vrije Volk stond in FVB-nieuws, het officiële orgaan van de KNVB, afdeling Friesland, een hele pagina advertentie van het kruidenhuis Holland. De voetbalbond kan er zelf niets aan doen, omdat de advertentieacquisitie wordt verzorgd door de drukker, N.V. Acca te Heerhugowaard.

„NADAT MIJN CLIËNT 10 jaar geleden voor het eerst kennis maakte met een kruidendokter — die zijn vrouw genas — besloot hij zelf in de kruidenhandel te gaan. Hij betreft zijn kruiden van de heer De Nijs te Lunteren, die ook een grote leverancier is voor de pharmaceutische handel en verder een van de laatste exploitanten van kruidentuinen in Europa. De kruiden zijn van goede kwaliteit en onschadelijk voor de gezondheid”.

Zo begon op 23 januari de Haagse jurist mr. K. W. Zielemans zijn uitzetting voor de president van de rechtbank te Amsterdam, mr. U. W. H. Stheeman, naar aanleiding van het door hem en de kruidendokter W. J. A. van de Moosdijk uit Casteren aangespannen kort geding tegen de Avro televisie-presentator Willem Duys. Later zou de jurist zelfs nog opmerken: „de kruiden zijn veilig; de mensen kunnen er zelfs baat bij hebben”.

De eisende partij stelde dat de heer Duys met betrekking tot zijn programma Voor de vuist weg . . . van 13 december van het vorig jaar — waarin hij een drietal personen aan het woord liet over de verkoopmethoden van de heer Van de Moosdijk — schromelijk tekort is geschoten ten aanzien van de waakzaamheid en de zorgvuldigheid. Door zijn houding zou de heer Duys „er van harte” aan hebben meegewerkt, dat de heren Eerenberg, Roosen en Wildenboer zich „vulgair en denigrerend” uitlieten over de eiser.

Op stoel van de rechter?

IN DEZE UITZENDING was men de heer Van de Moosdijk „op de meest

onsmakelijke manier te lijf gegaan, speculerend op de sensatiezucht van het publiek”. Aldus de jurist, die meende dat Willem Duys was gaan zitten op de stoel van de rechter; „niet hij doch poitje en justitie zullen wel uitmaken wat strafbaar is”. „De heer Van de Moosdijk is vernietigd; hij heeft zijn personeel moeten ontslaan. De heer Duys wist weike hetze de heer Eerenberg tegen mijn client voerde; „maar hij neert de merites van de uitlatingen van deze man niet voldoende in het oog gehouden” stelde de jurist. Hij achtte een en ander een in hoge mate onrechtmatige daad. En vroeg van de president, gedaagde te veroordelen tot het publiceren van een ernstig gemeende spijtberuiging in vier met namen genoemde dagbladen en het weekblad Vrij Nederland en tot een openlijke rehabilitatie in de eerstvolgende vuist; dit op straffe van een dwangsom van f 2000.

De raadsman van de heer Duys mr. J. van Santbrink vroeg zich af welke gronden tot een veroordeling van de heer Duys zouden moeten leiden. Volgens bepalingen van het t.v.-besluit was immers niet zijn cliënt, doch de Avro verantwoordelijk voor de uitzending. Die dan ook wordt samengesteld na overleg met de programma-leiding van deze omroeporganisatie. Nadat door een ongelukkig misverstand de telegrafische uitnodiging voor de kruidenhandelaar om ook in de uitzending te komen, deze niet had bereikt, is er nog telefonisch contact geweest.

Reclame voor zichzelf

OMSTREEKS ZEVEN UUR heeft de heer Duys nog gesproken met de heer Van de Moosdijk; doch deze weigerde om kwart over tien — het tijdstip van de uitzending — naar de studio te komen. Verder meende hij dat de heer Duys herhaaldelijk de uitlatingen van de heer Eerenberg had gerelativeerd zoals „we geven geen oordeel”, „er zijn andere instanties om dat te beoordelen” etc. Bovendien had de heer Van de Moosdijk volledig kunnen antwoorden op 17 december toen hij gelegenheid had voor een weerwoord.

„Hij heeft daarin echter niets weerlegd, doch slechts reclame voor zichzelf gemaakt” zo meenden mr. Santbrink en Willem Duys, die zelf ook in de gelegenheid werd gesteld enige opmerkingen tegen de president te maken. Volgens de laatste had de kruidendokter na dit weerwoord tegen hem, in aanwezigheid van acht Avro-

KORT GEDING Scherpe kritiek op uitspraak president

VERVOLG VAN BLZ. 21

functionarissen gezegd, geen verdere justitiële stappen te zullen ondernemen. „Waarschijnlijk heeft hij dit dan ook alleen maar gedaan, omdat zijn raadsman hem aanbood pro deo op te treden”, voegde de heer Duys daar aan toe.

Volgens mr. Santbrink had zijn cliënt alleen gemeend het algemeen belang te dienen. „Wat Duys zei, was geen onrechtmatige daad. Wat de heer Eerenberg gezegd heeft, doet hier niets ter zake, want die is niet gedagvaard” zo meende de jurist, die overigens wel aanvoerde, dat de eiser drie keer is veroordeeld wegens het onbevoegd uitoefenen van de geneeskunde.

Actueel in het nieuws

ZOALS GEZEGD, WERD de heer Duys door de president mr. Stheeman in de gelegenheid gesteld een „laatste woord” uit te spreken. Hij maakte daarin de opmerking, dat zijn programma een luisterprogramma is, waarin mensen die actueel in het nieuws zijn hun woordje kunnen doen. „Ik heb een slapeloze nacht gehad, toen bleek dat Van de Moosdijk niet naar de studio was gekomen. Daarmede was de fundering van mijn programma weggeslagen”. „Mijn programma heeft het karakter van een rechtszaak” zo besloot hij. Waarop mr. Stheeman opmerkte: „dat is nu juist de narigheid. Verplaatsing van bepaalde gedragingen van de rechtzaal naar de publieke tribune.”

Bij zijn uitspraak, een week na de behandeling van het kort geding, bleek de president van de rechtbank, de argumenten van de heer Van de Moosdijk over het gebrek aan zorgvuldigheid van de Avro-medewerker wel gegrond te achten. Toch verloor de kruidendokter het kort geding (en werd hij tevens veroordeeld tot de kosten, zijnde f 250). Mr. Stheeman overwoog namelijk, dat het gevraagde (rehabilitatie) niet zou baten. Omdat een herhaling van een „dergelijke misdraging” zich niet laat voorstellen en bovendien omdat „wij gedaagde niet zouden kunnen bevelen openbaar

UIT DE Leeuwarder Courant nemen wij, met instemming, het volgende commentaar over.

De kruidendokter Van de Moosdijk moge in kort geding van de rechter geen gelijk hebben gekregen, er zit, zoals te verwachten was, misschien nog wel muziek in een vordering. De president van de Amsterdamse rechtbank vond het optreden van Willem Duys getuigen „van een ernstig gebrek aan zorgvuldigheid en fatsoen, zelfs van een in het maatschappelijk verkeer gevaarlijke onverschilligheid ten aanzien van de persoon van een ander en diens belangen.” De naam, het bedrijf, het bezit van de burger worden goed beschermd, al staat het wat maal dat voor een andere recht-

bank, in Den Bosch, tegen diezelfde kruidendokter zes weken hechtenis is geëist voor dezelfde laakbare praktijken, die hem voor de televisie waren verweten. „De maatschappij moet tegen mensen als deze worden beschermd”, zei de officier van justitie in Den Bosch, maar Willem Duys mocht daar niet aan meehelpen. De president van de rechtbank bleek blind voor de eigen signalerende en waarschuwendende taak van televisie, radio en pers.

Blijft de vraag hoe de rechtbank straks zal uitmaken, welk deel van de schade van de „Raspoetin van Brabant” (zoals hij zichzelf noemt) is geleden als gevolg van dat ern-

stig gebrek aan zorgvuldigheid van de heer Duys en welk deel door het niet minder malse oordeel eerst van de kantonrechter en daarna van de officier in Den Bosch. Of door een „Trouw”-interview met de voorzitter van de Vereniging tegen de Kwakzalverij of door de overige publiciteit, die de praktijken van de Kruidendokter al hadden ontketend vóór Willem Duys er zijn „Vui” tegen balde. Een mooie kluit voor de verdedigers van de heer Van de Moosdijk. Er gaan minstens tien jaar in zo'n vordering zitten, maar wie zou wegens dat stelselmatige gerechtelijke treuzelen in ons land een rechtbank van gevaarlijke onverschilligheid enz. durven beschuldigen?

Publiciteitsmedia moeten alert blijven

UIT HET Algemeen Dagblad knipten wij een commentaar op het vonnis van de president van de Amsterdamse rechtbank. De president, mr. Stheeman, noemde het voor de televisie aandacht besteden aan de verkoopmethoden van Van de Moosdijk „het verplaatsen van een zaak van de rechtszaal naar de publieke tribune. In het vonnis zegt Mr. Stheeman dat de heer Duys daartoe het recht niet had.

Wij, aldus de commentaarschrijver van het Algemeen Dagblad, verzetten ons scherp tegen de opvatting die ten grondslag lijkt te liggen aan

mr. Stheemans woorden. Krant, radio en t.v. zouden dus nooit aandacht mogen besteden aan bezwaren tegen situaties of handelingen, als die bezwaren ook geuit zouden kunnen worden in een klacht bij de justitie.

Er zijn verscheidene voorbeelden te noemen van kwesties waaraan de justitie pas iets is gaan doen nadat een publiciteitsmedium daar aandacht aan had besteed. Was er bijv. niet zoveel publiciteit gegeven aan de methoden waarmee buitenlanders met tijdschriftabonnementen colporteerden, dan was er waarschijnlijk nooit een maatregel geko-

men die daar vrijwel een eind aan maakte.

„Van de bezwaren die in de uitzending werden genoemd, staat niets vast”, noemde de president als bezwaar. Als hij dat strikt zou laten gelden, zou niet alleen het interviewen van mensen die kritiek hebben op personen of situaties een onmogelijke zaak worden. Ook zouden bijvoorbeeld uitzendingen van politieke partijen grotendeels moeten vervallen.

Op deze wijze beperkt Mr. Stheeman het leven tot de rechtszaal, besluit het Algemeen Dagblad.

jegens de heer Van de Moosdijk schuld te bekennen en spijt te betuigen, welke hij blijkens het door hem gevoerde verweer niet eens voelt”.

L. J.

DE KRUKKEN WEG

VERVOLG VAN BLZ. 20

In mijn studententijd demonstreerde de hoogleraar in de neurologie die beslist niet meende paranormale gaven te bezitten, dat aan een sinds 5 jaar verlamde vrouw; zij had 6 jaar geleden inderdaad een wervel gebroken

waarna langzaam verlammingen optraden zodat zij grotendeels in bed lag of met een groot leren korset nog enkele wankelen kon maken.

Door middel van een neurologische rekensom toonde de professor aan dat dit een ingebeelde verlamming, een vlucht in de ziekte was.

Hij voorspelde dat de patiënte op het volgende college rond zou lopen en inderdaad na een hypnotische behandeling liep zij rond. Deze „wondergenezing” kwam niet in de krant, want voor een vakman was het een gewone zaak, aldus vrouwenarts Versteeg.

Bestuur van de Vereniging tegen de Kwakzalverij: A. P. N. de Groot, **Arts** te Hilversum, **Voorzitter**; E. Mijnders, **Tandarts** te Amsterdam; Mevr. J. W. J. Vermeulen, Berkenrodestraat 23 te Haarlem, **Secretaresse**; L. Brest te Amsterdam, **Penningmeester**; Mr. J. E. Goudsmit, **Kantonrechter** te Haarlem; J. J. Aukema, Dierenarts te Steenwijk; Mr. J. D. van den Berg, **Rechter** te Arnhem; J. E. Bulters, **Apotheker**, **Farmaceutisch Inspecteur van de Volksgezondheid** te Zwolle; P. L. Stal, **Arts** te 's-Gravenhage; J. van Baak, **Dermatoloog** te Utrecht; J. M. de Haas, **Tandarts** te Heemstede; mej. drs. P. H. van Marle, **Apotheker** te 's-Gravenhage; J. W. Gosker, **Inspecteur van Politie** te Arnhem; J. Noord te Amsterdam.

Lidmaatschap van de Vereniging Incl. Maandblad min. f 10,—; voor studerende f 2,50. Adres voor het opgeven van leden en abonné's: Oranjelaan 6, Hilversum. Penningmeester: L. Brest, Argonautenstraat 19a, Amsterdam-Zuid. Postgiro van de Vereniging 32237 te Amsterdam. Gem. Giro K 1672.

DRUKKERIJ SYSTEMA N.V.
Amsterdam

BLZ. 22

Abonnement per Jaar franco per post
bij vooruitbetaling f 10,—;
studerende f 2,50

Correspondentie Oranjelaan 6, Hilversum.